

ב"ה

פרשת לך לך

המול לכם כל זכר

לך לך ט"ז י

הכאב שבקיום המצוה

מבואר בחסידות¹ במעלת מצוות מילה שקיים אברהם אבינו לגבי מה שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה²... שהיתה צריכה להיות לכל-הפחות מצוה אחת של האבות שתהיה בדוגמת³ המצוות שלאחרי מתן-תורה. וזו היתה מצות מילה: (א) עליה נצטווה אברהם אבינו מהקב"ה, (ב) מצוה זו (גם קודם מתן-תורה) המשיכה קדושה בדבר הגשמי⁴, באופן שקדושת המצוות נשארה בדבר הגשמי גם לאחרי קיום המצוה.

...ההשתדלות שקיום המצוות יהיה על-פי טבע, לא על-ידי נס⁵, דכיון שהמצוות שלאחרי מתן-תורה צריכות לפעול זיכוך ולהמשיך קדושה בדברים הגשמיים שבעולם הטבעי, לכן עליהם להיות על-פי טבע, בכדי שגם טבע העולם (לא יתבטל, אלא) יזדכך.

¹ ראה בכ"ז לקו"ש ח"א ע' 41. ח"ג ע' 758 ואילך, ובהנסמן שם.

² יומא כח, ב. קידושין פב, א

³ אבל לא בשוה ממש, כנ"ל הערה 45.

⁴ גוף מקיים המצוה, אבל לא בגשם העולם (שנזדכך רק ע"י כור הברזל דמצרים - תו"א עד, א). ואכ"מ.

⁵ מלבד בדאי אפשר, או שנעשה הנס במיוחד לזה וכמו נס השמן דחנוכה. וכמו שאכלו המן אף שאין נהנין ממעשי נסים.

וצע"ק מתוד"ה חטין (מנחות טו, ב) ואכ"מ.

יתירה מזו: לא רק המצוה עצמה, אלא אפילו ההכנה למצוה צריכה להיות על-פי טבע. וכידוע⁶ הסיפור אודות רבינו הזקן, שהמתין עם ברכת קידוש לבנה עד שפעל על הפקיד שהוא יעצור את הסירה (אף שלפני-זה עצר רבינו הזקן את הסירה בעצמו בנס), בכדי שגם ההכנה למצוה תהיה מלובשת בדרכי הטבע.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע להכנות למצוה, כן הוא (מאותו הטעם) גם בנוגע לתוצאות של המצוה - שהענינים שעל-פי טבע צריכים לבוא על-ידי קיום המצוה, אין להשתמש בנס כדי להסירם, כיון שאז חסר בקיום המצוה.

ומזה מובן, שכאשר המצוה קשורה, על-פי טבע, עם קשיים מסויימים (אם הקשיים הם בקיום המצוה עצמה, או בהכנה להמצוה, או בתוצאות של המצוה), אין להסירם או להחלישם באופן בלתי טבעי, כיון שאז חסר בקיום המצוה.

ועל-דרך מה שכתוב בזהר⁷, שקיום המצוות צריך להיות שלא "בריקנייא ובמגנא" [בריקם ובחינם] (כיון שאז לא נמשך על-ידי המצוה "רוחא דקודשא" [רוח הקודש]). - זהו סדר של "מצרים", וכמו שכתוב⁸ "אשר נאכל במצרים חנם" - אלא צריך "לאשתדלא ביה כדקא יאות כפום חיליה" [להתייגע בו כראוי לפי כחו] ו"באגר שלים" [ובתשלום מלא].

וזהו גם מה שכתוב אודות האריז"ל⁹, שלא היה מתוכח בנוגע למצוה, ושילם כמה שביקשו ממנו, וכמסופר בגמרא¹⁰ אודות רבן גמליאל, שקנה אתרוג באלף זוז¹¹.

⁶ לקו"ד (כרך ד') תשנב, ב.

⁷ ח"ב קכח, א.

⁸ בהעלותך יא, ה. וראה ספרי שם - הובא בפרש"י שם.

⁹ בטעמ"צ פ' ראה מצות הצדקה והעילוי בהנהגת האריז"ל לגבי הנהגת כאו"א בזה ע"פ הזוהר - שאפילו ע"י פעולות שבטבע לא רצה לבטל או למעט כו'.

¹⁰ סוכה מא, ב. (וכן מובא הל' בתוס' ד"ה אילימא, ב"ק ט, ב) - אתרוג). וראה בזהח"מ לזח"ב שם: "כשקונים אתרוג כו'".
¹¹ הראי' בכללות - שהנהגת האריז"ל נרמזה גם בנגלה: 1) ששלמו בעד מצוות סכומים שלא בערך שווים, 2) (שזהו ענין כללי באופן קיום המצוות ואינו שייך לתוכן המצוה פרטית, שלכן ממצוה אחת נלמד בפשיטות לכל המצוות. אלא ש"ל ראי' מכאן גם לענין המדובר בפנים. - כי רחוק לומר שא"א הי' בשו"א להוריד המחיר דאלף זוז, שהוא שלא בערך כלל: גם - באם זהו מקרה יוצא מן הכלל לגמרי, הרי בכלל "אין למדין מחידוש". אפילו את"ל (כדמשמע מתוס' ב"ק שם) שר"ג לא מצא אתרוג בזול יותר, והחידוש שקנה באלף זוז הוא כי מצד הדין לא הי' מחוייב לבזבז כ"כ בשביל קיום המצוה, אלא שמפני "חביבות" המצוות עליהן - רצה לקיימן אף במצב ש(האדם) לא נצטווה ע"ז - קשה לכאורה - על מה חלה החביבות שלו - כשאין עליו ציווי (היינו - שאין מצוה). - (ולהעיר משו"ע אדה"ז או"ח סו"ס צג ור"ס קח. אתון דאורייתא כלל יג). - וי"ל ההסברה בזה - דגם כשאין ענין החיוב שבמצוה (שזהו רק שנצטווה עלי') ישנה המצוה מצד מציאות האתרוג (וכח העשי' שלו) שלולא מניעה חיצונית "ארי' דרביע עליי" (ולא על האתרוג כו') - יכולים להעשות ענין שבו תתקיים המצוה - פעולה בהאתרוג (שבמצוות שלאחרי מ"ת זהו ענין עיקרי במצוות - וזהו "כמה חביבות כו") (סוכה שם. (החידוש שבזה (על המובא לעיל שהאריז"ל לא הי' מסרב על השער): האלף זוז אי"ז שהאתרוג יקר ביותר, כי א"א שהאתרוג יהי' שויו כ"כ, כ"א מפני סיבה וענין צדדי - (וע"ד "כל ממון שבעולם אתם נותנים" - קדושין לא, סע"א). וזוהי הנהגה הב' דהאר"י (מובא שם) "ולפעמים הי' מניח לפניהם הכיס עם

אין הכוונה לומר שצריך לחפש קשיים, אבל הקשיים שישנם על-פי טבע, אין להשתמש במשהו לא טבעי כדי למנוע אותם.

וכאמור לעיל, שכמו שאין להסיר באופן זה את הקשיים הקשורים עם ההכנות למצוה, כך אין להסיר את הקשיים שעל-פי טבע הם תוצאות מהמצוה.

על-פי-זה יובן הפירוש ש"יום שלישי למילתו היה": ההכרח לזה הוא (לא מצד הענין של ביקור חולים, שהרי אדרבא, ביקור חולים צריך להיות גם בשני הימים הראשונים כנזכר לעיל, אלא) מהפסוק השני - "וירא והנה שלשה אנשים", שענין זה בהכרח לומר שהיה ביום השלישי (כדלהלן), וכיון ש"וירא והנה שלשה אנשים" ו"וירא אליו הוי" היו באותו זמן¹², על כן צריך לומר שגם "וירא אליו הוי" היה ביום השלישי.

...ההכרח לכך ש"וירא והנה שלשה אנשים" היה ביום השלישי: אחד משלושת המלאכים שבאו לאברהם אבינו היה המלאך רפאל, שבא "לרפאות את אברהם".

וכיון שעל-פי טבע, הנימול חולה שלושה ימים, אי אפשר לומר שהקב"ה שלח מלאך "לרפאות את אברהם" לפני היום השלישי, להסיר ממנו קשיים אלו שעל-פי טבע צריכים לבוא מהמצוה (שהרי מצות מילה גם קודם מתן-תורה היתה כמו לאחרי מתן-תורה, כנזכר לעיל). ולכן בהכרח לומר, שהיה זה ביום שלישי למילתו, והמלאך רפאל פעל שאברהם יתרפא ביום זה, שזהו על-פי טבע (שלכן הדין¹³ הוא שלאחרי יום השלישי אין מרחיצין).

אך עדיין אינו מובן: כיון שביום השלישי מתרפאים על-פי טבע, מה צורך היה במלאך רפאל¹⁴?

ויובן זה על-פי מה שכתב הרמב"ם¹⁵, שגם כחות טבעיים נקראים לפעמים בשם "מלאכים".

וטעם הדבר: כל ענין למטה יש לו שורש למעלה, וכאמר רבותינו ז"ל¹⁶ "אין לך עשב למטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל", וכיון שהכחות הטבעיים משתלשלים מהמלאכים, לכן נקראים לפעמים בשם "מלאכים", על שם שרשם.

המעות, והי' אומר להם שיקחו (המוכרים) מה שירצו". דמזה נלמד שאין להשתדל להסיר (לא רק המניעות שבהדבר עצמו, אלא אפילו גם לא) מניעות הצדדיות. ובנדוד"ד - שני ענינים אלו הם: א) סכנת המילה עצמה. ב) מצד זה שהי' זקן (שלכן הי' צ"ל "וכרות עמו" - כנ"ל ס"ה), ונלמד מר"ג, דגם על זה אין להביא מלאך רפאל קודם בוא הזמן בטבע. ואכ"מ.

¹² כמובן משבת קכז, א. פירש"י בפרשתנו יח, ג.

¹³ שבת קלד, ב. שו"ע או"ח סל"א ס"ט.

¹⁴ וקשה לומר שזהו בשביל שעות האחדות מ"כחום היום - "שש שעות (ב"ר פמ"ח, ח) עד סופו.

¹⁵ מו"נ ח"ב פ"י.

¹⁶ ב"ר פ"י, ו. זח"א רנא, א.

ונמצא, שהעובדה שעל-פי טבע מתרפא הנימול במשך היום השלישי, הרי זה מצד מלאך רפאל (הממונה על הרפואות¹⁷), אלא שזה משתלשל בריבוי השתלשלות, עד שמתלבש בפרט זה ובלבוש טבעי. אלא, שאצל אחרים נראה רק הענין הפרטי ובלבוש הטבע, ומלאך רפאל - השורש לזה - הוא בהעלם ובשרשו; ואילו אצל אברהם האיר השורש בגילוי בעולם - "וירא", שראה את מלאך רפאל¹⁸.

...ההוראה באופן קיום המצוות הוא

: שאין לחפש נסים כדי "להקל" על קיום המצוה, ושקיום המצוה צריך להיות מלוּבש בדרכי הטבע, ולעשות מהטבע כלי לאלקות.

קטע משיחת ש"פ וירא, י"ח מר חשון, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשכ"ה ח"א ע' 240

¹⁷ מדרש כונן. י"ר בראשית. ולהעיר מזח"א כו, ב.

¹⁸ ואף שגם לאברהם נראו המלאכים בדמות אנשים - (נוסף על שלפי פירוש רש"י (יח, י) צ"ל שאח"כ ידע שהם מלאכים, דאל"כ למה לא הוקשה לאברהם איך אומר "למועד אשוב" - ("אברהם ראה את רפאל והוא רפאו ולא (א) את הפרט, (ב) שנשתלשל מעולם לעולם ועד שנתעלם בלבוש טבעי - טבע הגוף שיתרפא מעצמו.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה